

Nr 56

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1957/58 till folkskoleväsendet, yrkesundervisningen och gymnastiska centralinstitutet m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

Folkskoleväsendet m. m.

Folkskolinspektionen

1:o) **Folkskolinspektionen: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln framställda förslag (punkt 226, s. 538 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1957), vilket innebär en anslagshöjning med 77 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	1 106 400
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, förslagsvis	528 000
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	366 600
	<hr/>
	Summa kronor 2 001 000

b) till *Folkskolinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 001 000 kronor.

2:o) **Folkskolinspektionen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 227, s. 539 och 540), vilket innebär en anslagshöjning med 22 800 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 481 900 kronor.

Skolmåltider

3:o) **Bidrag till anordnande av skolmåltider.** Kungl. Maj:t har (punkt 228, s. 540—543) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 26 200 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 1 200 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sveningsson* (I: 286) och den andra inom andra kammaren av herrar *Bengtsson* i Göteborg och *Lothigius* (II: 320), i vilka hemställts, att riksdagen vid behandlingen av punkterna 228 och 229 i årets statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, måtte 1) besluta, att kommuner som tillhandahåller skolmåltid tillerkännes rätt att av i måltid deltagande barn uttaga en avgift motsvarande en fjärdedel av kommunernas egna driftkostnader härför, dock högst 25 öre per måltid; 2) avslå Kungl. Maj:ts förslag att dels till Bidrag till anordnande av skolmåltider anvisa ett förslagsanslag av 26 200 000 kronor, dels till Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kronor;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Johanson* i Västervik väckt motion (II: 326), vari hemställts, att riksdagen under åttonde huvudtiteln till Bidrag till anordnande av skolmåltider måtte bevilja ett anslag på 26 500 000 kronor, vilket innebär en höjning i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag med 300 000 kronor.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionerna II: 320 och II: 326.

Skolöverstyrelsen har föreslagit en höjning av statsbidraget till kostnaderna för skolmåltider åt elever från annan kommun från högst 85 öre med 15 öre till högst 1 krona. Höjningen beräknas av överstyrelsen medföra en ökning av statsbidraget för under budgetåret 1957/58 utspisade måltider med cirka 750 000 kronor. På grund av statsbidragssystemets utformning beräknas emellertid förevarande anslag för nästa budgetår komma att belastas med högst 300 000 kronor. Vidare har överstyrelsen äskat 30 000 kronor till bestridande av kostnaderna för en film, i vilken avses skola redovisas resultatet av de arbetsstudier rörande skolmåltidsverksamheten, som bedrivits under budgetåret 1955/56 och även pågår innevarande budgetår. Med beaktande jämväl av automatiska utgiftsändringar har överstyrelsen uppskattat anslagsbehovet för nästa budgetår till 26 500 000 kronor, vilket innebär en höjning med 1 500 000 kronor.

Departementschefen, som uttalat att vägande skäl i och för sig kan anföras till stöd för en höjning av statsbidraget till skolmåltider åt elever från

annan kommun, har vid budgetavvägningen icke ansett sig kunna för nästa budgetår förorda någon ändring av statsbidragsgrunderna på denna punkt. Överstyrelsens förslag i övrigt har biträts av departementschefen.

Det i motionen II: 326 framställda yrkandet överensstämmer med överstyrelsens förslag om ökat bidrag till måltider för lärjungar från annan kommun.

Till stöd för det i *motionerna I: 286* och *II: 320* framställda yrkandena har anförts bland annat följande.

Som förutsättning för erhållande av statsbidrag gäller att måltider skall tillhandahållas gratis åt de i bespisningen deltagande. Det torde få anses vara klart att ju mindre statsbidraget blir, desto mindre värde får det som incitament och desto svårare blir det att i längden uppehålla detta villkor. Å andra sidan har, sedan bestämmelserna utformades, kommunernas förmodligen att bekosta barnens mathållning ökat.

Uppenbarligen är det alltjämt angeläget att garantier skapas för att skolbarnen under skoltiden får ett vällagat mål mat. Särskilt gäller detta i de fall då ett skolbarn på grund av lång skolväg, moderns klenhet eller hennes förvärvsarbete utom hemmet eller andra omständigheter icke kan få detta önskemål tillgodosett i sitt hem.

För att i rådande statsfinansiella läge kommunernas intresse för denna verksamhet skall kunna uppehållas, måste det betraktas som angeläget att deras kostnader icke fortsätter att stiga. I detta sammanhang torde även böra uppmärksammas att även den på kommunerna fallande delen av anläggningskostnaden ökas både absolut och relativt.

Det synes vara en acceptabel utväg att söka en lösning från den utgångspunkten att det här är en form av samhällelig serviceanordning som, åtminstone till någon del, bör bekostas av dem som åtnjuter förmånen. Detta skulle innebära att kommunerna skulle få rätt att uttaga en mindre avgift per måltid. Denna borde i så fall sättas så lågt att svårigheterna för föräldrarna att erlagga den blir överkomliga.

Såsom följande kalkyl utvisar skulle den även om den sattes så lågt som till 25 öre per måltid, bestående av lagad mat, genomsnittligt bringa kommunerna i bättre läge än nu rådande driftbidrag medför. Nästa år beräknas 735 000 barn komma att delta. Detta motsvarar cirka 147 miljoner måltider. En avgift av 25 öre per måltid skulle inbringa 36 750 000 kronor. Statsbidraget för nästa år beräknas till 26 200 000 kronor (punkt 228) plus 650 000 kronor (punkt 229). Statsbidragen skulle alltså kunna utgå ur budgeten och kommunerna ändå komma i ett bättre läge.

Den administrativa apparaten vid ett införande av ett dylikt avgiftssystem kan göras ganska enkel, t. ex. så att barnen får köpa kuponger som sedan avlämnas till den serverande. En dylik anordning är prövad i andra sammanhang och medför inga svårigheter.

I samband härmed bör nuvarande statsbidragskungörelse angående skolmåltider upphävas. Skyldighet för kommunen att på här antydda villkor anordna skolmåltid synes böra knytas till kungörelsen om statsbidrag till anläggningskostnaderna. Där kan nu gällande regler om måltidernas beskaffenhet intagas och — med hänsyn till förekomsten av enklare måltider än sådana med lagad mat — rätten att uttaga en mindre avgift regleras så att avgiften bestäms till viss kvotdel — lämpligen en fjärdedel — av kommunernas driftkostnad för skolmåltiden, maximerad till 25 öre.

Utskottet avstyrker bifall till motionerna I: 286 och II: 320, såvitt de avse här förevarande anslag, dels av familjepolitiska skäl, dels ock under hänvisning till de betydande praktiska olägenheter och för skolarbetet hindrande uppbörds- och kontrollanordningar, som skulle vara förenade med det av motionärerna föreslagna avgiftssystemet.

I motionen II: 326 har framställts yrkande om höjning av bidraget för måltid, utspisad till lärjunge som tillhör annan kommun. Med anledning härav får utskottet erinra om att utskottet i sitt utlåtande 1956: 8, punkt 34 — med understrykande av angelägenheten av att statsbidraget till skolmåltidsverksamheten förbättrades — särskilt framhöll önskvärdheten av att bidraget för måltid för lärjunge, som tillhörde annat skoldistrikt, snarast höjdes. Enligt utskottets mening föreläge eljest risk för att skolmåltidsverksamheten icke komme att utbyggas i önskvärd utsträckning.

Under erinran om utskottets sålunda i fjol gjorda uttalande får utskottet allvarligt beklaga, att Kungl. Maj:t nu icke funnit sig böra föreslå någon ändring av statsbidragsgrunderna med avseende å ökat bidrag till måltider för lärjungar från annan kommun. Även om utskottet med hänsyn till den restriktiva anslagsprövning, som rådande läge synes kräva, funnit sig böra avstyrka bifall till det i motionen II: 326 framställda yrkandet, förutsätter likväl utskottet, att Kungl. Maj:t så snart omständigheterna det medgiver till förnyad prövning upptager denna fråga.

Utskottet tillstyrker, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag uppföres med 26 200 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet funnit sig böra beröra frågan om skolmåltidernas sammansättning. Kariesfrekvensen hos skolbarnen är mycket hög. Erinras må sålunda att i folktandvården påträffades åren 1946—1949 cirka sju kariesfria barn på 1 000 i 7-årsåldern och cirka tre på 1 000 som ett medeltal för hela skolåldern. Den kariesframkallande effekt, som enligt gjorda undersökningar under vissa omständigheter är förenad med konsumtionen av en del näringsämnen, gör det i hög grad angeläget, att kosten får en sådan sammansättning att dylika näringsämnen i möjligaste mån undvikas. Det är utskottets förhoppning att skolöverstyrelsen och de lokala skolmyndigheterna ägna denna fråga skärpt uppmärksamhet.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna II: 326 samt I: 286 och II: 320, sistnämnda två motioner såvitt här är i fråga, till *Bidrag till anordnande av skolmåltider* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 26 200 000 kronor.

4:o) **Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider.** Kungl. Maj:t har (punkt 229, s. 543) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft de under närmast föregående punkt angivna *motionerna I: 286 och II: 320*, i vilka — med åberopande av den under samma punkt intagna motiveringen — yrkats avslag på Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av ovannämnda anslag å 650 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en automatisk anslagsminskning med 100 000 kronor.

Utskottet tillstyrker, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföres med det av Kungl. Maj:t äskade beloppet. Härav följer, att utskottet avstyrker bifall till *motionerna I: 286 och II: 320*, såvitt här är i fråga.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å *motionerna I: 286 och II: 320*, såvitt här är i fråga, till *Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kronor.

Folkskoleväsendet

5:o) **Folkskolor m. m.: Försökskostnadsbidrag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 233, s. 561 och 562), vilket innebär en anslagshöjning med 125 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Försökskostnadsbidrag* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 440 000 kronor.

6:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 234, s. 562 och 563), vilket innebär en anslagshöjning med 364 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 955 000 kronor.

7:o) **Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 235, s. 563 och 564), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

8:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 236, s. 564 och 565), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 565 000 kronor.

9:o) **Folkskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 237, s. 566), vilket innebär en anslagshöjning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 290 000 kronor.

10:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskolans elevhem.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 238, s. 566 och 567), vilket innebär en anslagsminskning med 220 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskolans elevhem* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kronor.

11:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 239, s. 567 och 568), vilket innebär en anslagsminskning med 200 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kronor.

12:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 240, s. 568 och 569), vilket innebär en anslagshöjning med 3 000 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 33 000 000 kronor.

13:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 241, s. 569 och 570) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 9 960 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sveningsson* (I: 287) samt den andra inom andra kammaren av fröken *Wetterström* och herr *Staxäng* (II: 317), i vilka hemställts »att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts hemställan om ett förslagsanslag av 9 960 000 kronor till Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m. samt uppdraga åt utskottet att i anledning härav vidtaga erforderliga författningsändringar».

Kungl. Maj:ts förslag innebär en av ökat antal elever betingad anslagshöjning med 60 000 kronor. I anledning av ifrågasatt höjning av statsbidragsbeloppet, för närvarande 12 kronor per lärjunge, har departementschefen uttalat, att med en omprövning av denna statsbidragsfråga borde anstå till dess statsmakterna tagit ställning till allmänna statsbidragsutredningens förslag, som bland annat innebure, att förevarande bidrag skulle indragas, varvid dock kompensation i viss form skulle lämnas kommunerna.

I *motionerna I: 287* och *II: 317* har anförts följande.

Statligt bidrag utgår för närvarande till de kommuner som tillhandahåller folkskolebarnen fria läroböcker. Det föreligger således ingen skyldighet för kommunerna att förfara sålunda, utan detta sker på helt frivillig grund, varvid statsbidraget är avsett att tjäna som viss stimulans.

Det finns åtskilligt att invända mot principen om att läroböcker skall utdelas såsom gåva. Det är uppenbart, att den fria tillgången i sig själv föranleder slarv och slöseri. Någon aktning för materielens värde kan på så sätt inte skapas. Läroboken har kommit att betraktas som en ren förbrukningsartikel, vilken efter användandet icke representerar något värdefullt. Vid upprepade tillfällen har det vitsordats, hur världsloshet uppamats liksom så ofta sker då något erhålles gratis. Ur ren uppfostringssynpunkt föreligger därför vissa skäl att icke hävda berörda princip.

Man kan också hävda att den allmänna inkomstutvecklingen och den därav följande välståndsökningen utgör tillräckliga skäl för att ett system med fria läroböcker icke längre är befogat.

Även om man icke hyser de principiella betänkligheterna mot systemet, kan man med fog ifrågasätta huruvida statsbidrag för ändamålet skall utgå. Utredningen om förenklad statsbidragsgivning har i ett betänkande den 27 januari 1956 hävdad, att statligt bidrag icke bör utgå. I samband med upphävande av statsbidragsförfattningen bör man emellertid — fortfarande enligt utredningen — införa föreskrift i folkskolestadgan om skyldighet för skoldistriktet att tillhandahålla läroböcker.

Enligt vår mening föreligger det starka skäl som talar för ett upphävande av statsbidraget, varför vi i detta avseende helt instämmer i utredningens resultat.

Emellertid synes det olämpligt att föreskriva skyldighet för kommunerna att tillhandahålla fria läroböcker. Detta bör även i fortsättningen få vara en kommunernas enskilda angelägenhet.

Utskottet. Spörsmålet om en avlösning av ifrågavarande statsbidrag och om kompensation därför i särskild ordning har av Kungl. Maj:t behandlats i propositionen nr 112 till årets riksdag angående grunder för en förenklad statsbidragsgivning, avseende driftbidragen till primärkommunerna. De förslag som framlagts i nämnda proposition avses skola träda i kraft från och med budgetåret 1958/59. I förevarande motioner I: 287 och II: 317 har yrkats, att statsbidraget till fria läroböcker skall — utan särskild kompensation — indragas med utgången av innevarande budgetår och att i anledning därav anslag för ändamålet icke måtte av riksdagen anvisas för nästa budgetår. Utskottet, som funnit det föga ändamålsenligt att nu ta ställning till de mycket viktiga principfrågor, som berörs i motionerna I: 287 och II: 317, avstyrker därför bifall till desamma och biträder Kungl. Maj:ts under förevarande punkt i åttonde huvudtiteln framställda förslag.

Utskottet, som senast år 1953 uttalat sig i frågan om tillhandahållandet av fria läroböcker m. m., vill påminna om den ändring i statsbidragsvillkoren som efter förslag av 1950 års besparingsutredning genomfördes 1951, syftande till att åt varje skoldistrikt överlämna beslutanderätten huruvida läroböcker skall utlämnas som gåva eller lån. Utskottet finner det nu angeläget att de erfarenheter som vunnits i skoldistrikt, där man följt en mera restriktiv praxis i fråga om läroboksutdelningen, förutsättningslöst prövas i större sammanhang.

Utskottet anser sig samtidigt böra beröra frågan om priserna på läroböckerna. De avsevärda kostnadsökningarna på detta område beror uppenbarligen till viss del på penningvärdets förändring, men synes likväl främst vara betingade av andra omständigheter. Utskottet har bland annat uppmärksammat tendensen att uppdelna en lärokurs i flera häften och att ge böckerna ett ofta alltför påkostat utförande.

Utskottet finner det angeläget att såväl principerna för läroböckers tillhandahållande åt eleverna som frågan om kostnaderna för dessa läroböcker blir föremål för närmare utredning genom skolöverstyrelsens försorg i samråd med läroboksnämnden och representanter för svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, målsmännens riksförbund m. fl. Utskottet förordar att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet sålunda i detta ämne anfört.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 287 och II: 317 till *Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läro-*

böcker m. m. för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 9 960 000 kronor;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört rörande kostnaderna för skolornas läroböcker.

14:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 242, s. 570 och 571), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

15:o) **Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 243, s. 571), vilket innebär en anslagsminskning med 30 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

16:o) **Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 244, s. 571 och 572), vilket innebär en anslagshöjning med 200 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor.

17:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningsmateriel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 245, s. 572—574), vilket innebär en anslagshöjning med 40 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningsmateriel* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 840 000 kronor.

18:o) **Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag till tjänstebostäder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 246, s. 574—576), vilket innebär en anslagshöjning med 500 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag till tjänstebostäder* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 000 kronor.

19:o) **Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebostäder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 247, s. 576 och 577), vilket innebar anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebostäder* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 180 000 kronor.

20:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 248, s. 577), vilket innebär en anslagsminskning med 5 700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 48 000 kronor.

21:o) **Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 249, s. 578 och 579), vilket innebär en anslagshöjning med 340 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 740 000 kronor.

22:o) **Kurser för lärare m. fl. vid läroanstalter tillhörande folkundervisningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 250, s. 580—584), vilket innebär en anslagshöjning med 252 100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kurser för lärare m. fl. vid läroanstalter tillhörande folkundervisningen* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 818 100 kronor.

23:o) **Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 251, s. 584), vilket innebär en anslagshöjning med 5 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

24:o) **Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt

252, s. 585), vilket innebär en anslagshöjning med 40 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 280 000 kronor.

25:o) **Nomadskolor: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 253, s. 585—589), vilket innebär en anslagshöjning med 65 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga den ändring i personalförteckningen för nomadskolorna, som föranledes av vad departementschefen anför,

b) godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	415 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	8 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	430 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	207 500
	Summa kronor 1 061 000

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning från byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond	14 000
	Nettoutgift kronor 1 047 000

c) till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 047 000 kronor.

26:o) **Nomadskolor: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 254, s. 589 och 590), vilket innebär en anslagshöjning med 40 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 468 000 kronor.

27:o) **Nomadskolor: Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 255, s. 590 och 591), vilket innebär en anslagsminskning med 12 000 kronor, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Nomadskolor: Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 58 000 kronor.

28:o) **Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 256, s. 591), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 7 000 000 kronor.

29:o) **Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 257, s. 591 och 592), vilket innebär en anslagsminskning med 100 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 200 000 kronor.

Folkhögskolor

30:o) **Folkhögskolor: Understöd.** Kungl. Maj:t har (punkt 258, s. 592—594) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 10 492 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Wolgast* (I: 124) och den andra inom andra kammaren av herrar *Hammar* och *Bark* (II: 125), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att statsbidrag för nästa budgetår beviljas till ytterligare fyra nya folkhögskolor och att med anledning härav statsbidraget till här angivet ändamål för budgetåret 1957/58 uppräknas till 300 000 kronor.

De i motionerna gjorda yrkandena överensstämmer med ett av *skolöverstyrelsen* i dess äskanden för nästa budgetår framlagt förslag.

Departementschefen, som förklarar sig ha för avsikt att senare för Kungl. Maj:t framlägga förslag om proposition till 1957 års riksdag angående principerna för en i huvudsaklig anslutning till 1946 års skolkommissions förslag utformad folkhögskolereform, avsedd att träda i kraft från

och med budgetåret 1958/59, har ansett sig även för nästa budgetår böra beräkna medel för statsbidrag till 2 nya folkhögskolor utöver de 89 nu statsbidragsberättigade skolorna.

I övrigt avser Kungl. Maj:ts förslag, som innebär en anslagshöjning med 749 000 kronor, medelsanvisning till vissa automatiska utgiftshöjningar.

I *motionerna I: 124* och *II: 125* har anförts bland annat följande.

Om folkhögskolornas betydelse i det fria och frivilliga folkbildningsarbetet behöver här ej närmare ordas. Alltjämt stiger antalet av ungdomar som söker sig in vid dessa skolor. Årligen måste också tusentals inträdesökande avvisas på grund av platsbrist. Än större måste behovet bli när de stora årskullarna om fem—tio år när upp till folkhögskoleåldern. Varje bärande initiativ till att starta ungdomsskolor, som utifrån sina speciella synpunkter accepterar folkhögskolans allmänna program och målsättning, bör därför kunna påräkna stöd från det allmännas sida. Skolöverstyrelsens bevisföring för att från och med arbetsåret 1957/58 fyra nya folkhögskolor skall erhålla statsbidrag synes oss helt övertygande.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och har icke funnit sig böra biträda de i *motionerna I: 124* och *II: 125* framställda yrkandena.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å *motionerna I: 124* och *II: 125*, till *Folkhögskolor: Understöd* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 10 492 000 kronor.

31:o) **Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 259, s. 594 och 595), vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 36 000 kronor.

32:o) **Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskapliga kurser.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 260, s. 595), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskapliga kurser* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 46 500 kronor.

33:o) **Folkhögskolor: Utbildning av lärare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 261, s. 595 och 596), vilket innebär en anslagshöjning med 28 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkhögskolor: Utbildning av lärare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 42 500 kronor.

Abnormundervisningen

34:o) **Läroanstalter för blinda: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 262, s. 596—602) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga av departementschefen angiven ändring i personalförteckningen för läroanstalterna för blinda, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58, dels ock till *Läroanstalter för blinda: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 326 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått en inom andra kammaren av fröken *Liljedahl* och herr *Nestrup* väckt motion (II: 166), vari hemställts, att riksdagen ville besluta att inrätta sex biträdande husmoderstjänster, varav en för Tomteboda blindinstitut och övriga vid skolinternaten för döva.

Kungl. Maj:ts förslag innebär i huvudsak dels omorganisation av undervisningen för vuxna nyblinda vid de båda hantverksskolorna för blinda i Kristinehamn och Växjö att huvudsakligen omfatta anpassningskurs med individualiserad undervisning och inrättande för denna undervisning av två tjänster vid vardera skolan, nämligen en tjänst som anpassningslärare i Ce 23 och en som biträdande anpassningslärare i Ce 18, dels inrättande av två tjänster i Ce 20 som konsulenter för blinda barn i förskoleåldern med samtidig indragning av en arvodestjänst som konsulent, dels inrättande vid Tomtebodainstitutet av en extra lärartjänst i kunskapsämne i Cg 21, dels ordinariesättning av en extra yrkeslärartjänst i korgmakeri vid skolan i Kristinehamn, dels inrättande vid samma skola av en ekonomi-biträdestjänst i Ce 6, dels anvisande av ytterligare medel till timplärartimmar och läkararvoden, dels ock vissa arvodesförbättringar. En av skolöverstyrelsen gjord framställning om inrättande vid Tomtebodainstitutet av en tjänst som biträdande husmoder i lönegrad Ce 14 har departementschefen icke biträtt.

Den av Kungl. Maj:t äskade anslagshöjningen, vilken jämväl betingas av vissa automatiska utgiftsstegringar, utgör sammanlagt 186 000 kronor.

Det i *motionen II: 166* framställda yrkandet sammanfaller med skolöverstyrelsens ovannämnda förslag om inrättande av en tjänst som biträdande husmoder vid Tomtebodainstitutet och jämväl med överstyrelsens i det

följande under skolornas för döva avlöningsanslag redovisade framställning om inrättande av fem dylika tjänster vid dövskolorna. I motionen har påpekats, att behovet av dessa tjänster framhållits redan i skolöverstyrelsens petita till 1950 års riksdag och därefter varje år. Vidare har anförts bland annat följande.

Inrättandet av biträdande husmoderstjänster synes oss väl berättigat. De barn det här gäller kommer ju till internatskolan i allmänhet redan vid 7—8 års ålder och fordrar på grund av sitt lyte en alldeles särskild tillsyn och särskilt stöd och förståelse för att rätt kunna utvecklas. De har ofta mera än andra barn blivit fixerade vid sin moder, varför omplaceringen till den nya omgivningen blir ytterst kännbar för dem. Husmodern, som förutom uppgiften att handleda och övervaka hushållet och viss personal dessutom skall företräda modern, kan inte i tillräcklig grad ägna sig åt varje barn i den utsträckning, som barnen har behov av. Det är därför av stor betydelse både för deras utveckling och för deras trygghet att det finns tillräcklig och väl kvalificerad personal till hennes hjälp. Ett ytterligare skäl för inrättandet av biträdande husmoderstjänster synes oss vara, att husmodern numera har reglerad arbetstid, varför det är av behovet påkallat att kvalificerad ersättare för henne finnes.

Utskottet. Vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit har utskottet funnit sig böra biträda.

Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår har i motionen II: 166 yrkats, att riksdagen måtte besluta inrättande av sex biträdande husmoderstjänster, därav en vid Tomtebodas blindinstitut och fem vid skolinternat för döva, vilket yrkande överensstämmer med ett av skolöverstyrelsen gjort äskande som icke föranlett förslag till riksdagen från Kungl. Maj:ts sida. Utskottet får erinra därom, att utskottet beträffande personalorganisationen vid internatskolorna för blinda och döva barn i utlåtande 1953:150 framhöll, att denna organisation givetvis borde ha en sådan storlek och utformning, att elevernas behov av särskild tillsyn och vård på ett tillfredsställande sätt tillgodosåges. Utskottet förklarade sig vidare utgå från att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på detta spörsmål och, därest ett närmare bedömande av behoven vid de olika skolorna så motiverade, komme att framlägga de förslag i ämnet, som under beaktande av tillgängliga personella och ekonomiska resurser kunde befinnas påkallade.

Under erinran om vad utskottet i förevarande ämne sålunda anført och då Kungl. Maj:t vid sin prövning av skolöverstyrelsens ovannämnda förslag icke funnit sig böra tillmötesgå detsamma, är utskottet icke heller berett att för nästa budgetår förorda den ifrågasatta personalförstärkningen.

Utskottet anser sig alltså icke böra biträda det i motionen II: 166 framställda yrkandet, vilket i vad avser förevarande anslag innebär inrättande av en biträdande husmoderstjänst vid Tomtebodas blindinstitut.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 166, såvitt här är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga den ändring i personalförteckningen för läroanstalterna för blinda, som föranledes av vad departementschefen anført,

b) godkänna följande avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	461 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	18 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	575 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	272 000

Summa kronor 1 326 000

c) till *Läroanstalter för blinda: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 326 000 kronor.

35:o) **Läroanstalter för blinda: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 263, s. 603—605), vilket innebär en anslagshöjning med 51 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Läroanstalter för blinda: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 407 000 kronor.

36:o) **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 264, s. 606 och 607), vilket innebär en anslagshöjning med 46 300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga den ändring i personalförteckningen för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, som föranledes av vad departementschefen anført,

b) godkänna följande avlöningsstat för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	175 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	10 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .	431 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	163 900
	<hr/>
	Summa kronor 781 300

c) till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 781 300 kronor.

37:o) **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 265, s. 607 och 608), vilket innebär en anslagshöjning med 18 400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 242 300 kronor.

38:o) **Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 266, s. 608), vilket innebär en anslagshöjning med 20 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 43 600 kronor.

39:o) **Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 267, s. 609), vilket innebär en anslagshöjning med 5 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 53 000 kronor.

40:o) **Arvoden åt blivande blindlärare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 268, s. 609), vilket innebär en anslagshöjning med 5 700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Arvoden åt blivande blindlärare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 17 500 kronor.

41:o) **Tryckning av blindskrifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 269, s. 609 och 610), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Tryckning av blindskrifter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

42:o) **Bidrag till anskaffande av böcker åt blinda.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 270, s. 610), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Bidrag till anskaffande av böcker åt blinda* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

43:o) **Kurs i anpassningsundervisning för lärare vid blindskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 271, s. 610 och 611), hemställer utskottet, att riksdagen må till *Kurs i anpassningsundervisning för lärare vid blindskolor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 9 000 kronor.

44:o) **Skolor för döva: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 272, s. 611—616) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga av departementschefen angiven ändring i personalförteckningen för skolorna för döva, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för skolorna för döva, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58, dels ock till Skolor för döva: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 4 305 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehäft den under punkten 34:o) angivna *motionen II:166*, i vilken med avseende å förevarande anslag yrkats inrättande av fem biträdande husmoderstjänster vid skolinternaten för döva. Beträffande vad i motionen anförts till stöd för detta yrkande torde få hänvisas till nyssnämnda punkt.

Kungl. Maj:ts förslag innebär beträffande personalorganisationen m. m. i huvudsak dels principbeslut om indragning av de hittillsvarande slöjd-
lärartjänsterna i skrädderi och skomakeri vid barndomsskolorna för döva,

allteftersom tjänsterna framdeles blir lediga, dels extraordinariesättning i Ce 20 av en yrkeslärartjänst i Cg 17 vid Växjöskolan, ordinariesättning av en slöjdlärartjänst (kvinnlig slöjd) i Ca 18 vid Härnösandsskolan och inrättande av ytterligare en vårdarinetjänst i Ce 9, dels i fråga om biträdeshjälpen på dövskolornas rektorsexpeditioner förändring av en kontorsbiträdestjänst vid Manillaskolan till kontoristtjänst i Ce 13 och inrättande — med samtidig indragning av vissa arvoden — av en kontoristtjänst i Ce 13 vid Växjöskolan samt av en kanslibiträdestjänst i Ce 11 vid var och en av skolorna i Härnösand och Lund samt på Mogård ävensom uppräknig till 1 500 kronor av arvoden till skriv- och bokföringshjälp vid skolorna i Boden och Broby, dels ock ökad medelsanvisning till fritidssysselsättning m. m. vid skolan på Mogård. Av skolöverstyrelsen gjord framställning om inrättande vid skolorna för döva av fem tjänster som biträdande husmödrar i Ce 14 har departementschefen icke biträtt.

Den av Kungl. Maj:t äskade anslagshöjningen, vilken jämväl betingas av vissa automatiska utgiftsökningar, uppgår till sammanlagt 245 000 kronor.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och avstyrker, med hänvisning till sitt ställningstagande under punkten 34:o), bifall till motionen II: 166, i vad den avser förevarande anslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anslutning till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 166, såvitt här är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga den ändring i personalförteckningen för skolorna för döva, som föranledes av vad departementschefen anfört,

b) godkänna följande avlöningsstat för skolorna för döva, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 561 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	85 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 722 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	937 000
<u>Summa kronor</u>	4 305 000

c) till *Skolor för döva*: *Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 4 305 000 kronor.

45:o) **Skolor för döva: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 273, s. 616 och 617), vilket innebär en anslagshöjning med 88 600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 548 000 kronor.

46:o) **Skolor för döva: Resor för elever jämte åtföljande vårdare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 274, s. 617 och 618), vilket innebär en anslagshöjning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Resor för elever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

47:o) **Skolor för döva: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga döva m. fl.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 275, s. 618), vilket innebär en anslagsminskning med 3 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga döva m. fl.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 5 000 kronor.

48:o) **Skolor för döva: Arvoden åt blivande lärare för döva.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 276, s. 618 och 619), vilket innebär en anslagshöjning med 29 900 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Arvoden åt blivande lärare för döva* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 157 800 kronor.

49:o) **Skolor för döva: Kurser för personal.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 277, s. 619 och 620), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Kurser för personal* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 kronor.

50:o) **Skolor för döva: Engångsanskaffning av utrustning m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 278, s. 620—622), vilket innebär en anslagshöjning med 22 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skolor för döva: Engångsanskaffning av utrustning m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

51:o) **Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 279, s. 622 och 623), vilket innebär en anslagshöjning med 105 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 380 000 kronor.

52:o) **Bidrag till bildningsverksamhet bland döva.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 280, s. 623), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till bildningsverksamhet bland döva* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 8 000 kronor.

53:o) **Bidrag till tidning för döva.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 281, s. 623), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till tidning för döva* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 2 000 kronor.

54:o) **Bidrag till hörselfrämjandet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 282, s. 623 och 624), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till hörselfrämjandet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 57 000 kronor.

Yrkesundervisningen

55:o) **Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 283, s. 625—632), vilket innebär en anslagshöjning med 222 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för överstyrelsen för yrkesutbildning, som föranledes av vad departementschefen förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för yrkesutbildning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	602 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	11 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m., <i>förslagsvis</i>	109 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	671 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	382 000

Summa kronor 1 775 000

c) till *Överstyrelsen för yrkesutbildning*: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 775 000 kronor.

56:o) **Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 284, s. 633 och 634), vilket innebär en anslagshöjning med 65 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Överstyrelsen för yrkesutbildning*: *Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 260 200 kronor.

57:o) **Överstyrelsen för yrkesutbildning: Yrkespedagogisk reformverksamhet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 285, s. 634), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Överstyrelsen för yrkesutbildning*: *Yrkespedagogisk reformverksamhet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

58:o) **Högre tekniska läroverk: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 286, s. 635—648) föreslagit riksdagen att

dels besluta, att i Borlänge och Linköping skall från och med budgetåret 1957/58 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt upprättas högre tekniska läroverk under villkor att städerna åtager sig att tillhandahålla för respektive läroverk erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall, motsvarande kontant ersättning;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för

de högre tekniska läroverken, som föränledes av vad departementschefen förordat;

dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för de högre tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58;

dels ock till Högre tekniska läroverk: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 9 060 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Sunne* och *Sundelin* (I: 360) och den andra inom andra kammaren av herr *Boija m. fl.* (II: 324), i vilka hemställts, att en väg- och vattenbyggnadsteknisk linje från och med budgetåret 1957/58 inrättas vid ett av de högre tekniska läroverken samt att, om detta yrkande bifalles, denna nya linje lämpligen inrättas vid högre tekniska läroverket i Norrköping.

Enligt beslut av 1956 års riksdag skall från och med budgetåret 1957/58 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, ett högre tekniskt läroverk upprättas i Karlstad. Departementschefen räknar med att detta läroverk upprättas från och med nästa budgetår och att det då kommer att omfatta två avdelningar av gymnasiets första klass. Därjämte framlägges förslag om upprättande från och med nästa budgetår eller den senare tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer av ytterligare två nya läroverk, nämligen ett i Borlänge och ett i Linköping, vart och ett första året omfattande två avdelningar av gymnasiets första klass och en avdelning av fackskolans första klass. I fråga om antalet klassavdelningar vid befintliga läroverk räknar departementschefen med en automatisk ökning med nio till 175 till följd av det vid fjolårets riksdag fattade beslutet om utbyggnad av de högre tekniska läroverkens organisation och förordar därjämte inrättande från och med nästa budgetår av ytterligare tre avdelningar. Vid bifall till nu redovisade förslag kommer totalantalet klassavdelningar nästa budgetår att öka med 20 till 186. Antalet intagningsavdelningar ökas med 11 från 63 till 74.

I övrigt avser Kungl. Maj:ts förslag, som innebär en anslagshöjning med 1 399 000 kronor, förutom vissa automatiska utgiftsökningar, i huvudsak inrättande av tre rektorstjänster i Cb 14, aderton ordinarie lektorstjänster, åtta adjunktstjänster i Ce 29 samt sex vaktmästartjänster i Ce 12 och tre dylika tjänster i Ca 11, ordinariesättning av fyra adjunktstjänster i Ca 29 ävensom anvisande av medel till särskilda påbyggnadskurser samt för vissa vaktmästargöromål vid läroverken i Eskilstuna och Göteborg och för utförande av eldargöromål vid läroverket i Karlskrona. Därjämte beräknas ökade medel till biträdeshjälp å rektorsexpeditionerna samt medel för omreglering av vissa arvoden vid de tekniska läroverken.

I motionerna I: 360 och II: 324 har anförts bland annat följande.

Den brist på ingenjörer inom väg- och vattenbyggnadsfacket som sedan flera år kunnat konstateras här i landet har på senare tid i hög grad blivit kännbar även för kommunerna. Denna bristsituation, men även andra omständigheter, har gjort att kommunerna vid uppgörandet av sina organisationsplaner numera räknar med att i större utsträckning än tidigare anställa ingenjörer med lägre teknisk utbildning än tidigare. Alltså krävs det i dag och för framtiden ingenjörer (kommunaltekniker) utbildade vid de högre tekniska läroverken.

Vid flera av läroverken finnes i dag byggnadstekniska linjer. Dessa tar dock närmast sikte på husbyggnadsteknik och berör endast flyktigt de problem beträffande gator, vägar, vatten, avlopp, hamnväsende, fastighetsförvaltning m. m. som är aktuella inom en kommunalförvaltning. För dessa mångskiftande uppgifters genomförande föreligger ett stort och växande behov av ingenjörer. Detta behov förstärks av det förhållandet att nyttillkomna bestämmelser för tillhörande verksamhetsområden, tätorternas tillväxt och kommunalteknikens utveckling har ökat arbetsuppgifterna. En ökad utbildning bör här bäst kunna ske genom att vid ett av de tekniska läroverken en särskild linje för väg- och vattenbyggare inrättas.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i denna fråga i ett yttrande anført (tekniska skolutredningens betänkande SOU 1955:21): »Det har ofta varit svårt för förmedlingarna att till dessa platser finna personer med erforderlig teknisk kompetens. — — — En ny utbildningslinje synes därför som tekniskt huvudämne böra omfatta väg-, vatten-, avlopps- och husbyggnadsteknik med tyngdpunkt lagd på det väg- och vattenbyggnadstekniska området.»

Svenska stadsförbundets styrelse är i stort inne på samma linje som arbetsmarknadsstyrelsen och anför (i samma betänkande): »att en utbildning av det omfång som de högre tekniska läroverken meddelar syntes lämplig», men var då inte beredd att göra något uttalande om hur utbildningen borde ordnas.

Denna utbildning bör emellertid med fördel kunna förläggas till något av de tekniska läroverk som i dag har en byggnadsteknisk linje. Detta kan med fördel ske vid högre tekniska läroverket i Norrköping, som förfogar över lämplig laboratorieutrustning och genom beslutad nybyggnad också har möjligheter att projektera en avdelning för väg- och vattenbyggnadsteknik. Beträffande husbyggnadslinjen vid läroverket i Norrköping bör lämpligen en jämkning ske i organisationen så att vid läroverket finnes dels en husbyggnadslinje, dels en linje för väg- och vattenbyggnadsteknik. Det torde nämligen med hänsyn till utvecklingen på dessa områden, vara uteslutet att samordna allt i en linje.

För närvarande finns ingen speciellinje vid de tekniska läroverken för väg- och vattenbyggare. Detta kanske framför allt beror på att utvecklingen på dessa områden och då särskilt beträffande reningsproblemen för vatten och avlopp under de sista åren gått mycket snabbt. Det är därför riktigt att man snarast tillgodoser utbildningsbehovet inom detta område.

Visserligen har en fackskolelinje nyligen inrättats vid högre tekniska läroverket i Stockholm, men denna torde inte vara tillräcklig när det gäller att tillgodose behovet av på dessa områden väl utbildade ingenjörer.

Som ovan antytts är uppgiften inom en kommunal förvaltning så krävande och mångskiftande att en god fackutbildning vid tekniska läroverk

är nödvändig. Detta så mycket mer, som dessa ingenjörer kommer att åläggas uppgifter som tidigare handhafs av personer med en högre teknisk utbildning.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag, vilka, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, innebära en icke oväsentlig utbyggnad av de högre tekniska läroverkens utbildningskapacitet.

Med anledning av det i motionerna I: 360 och II: 324 framställda yrkandet om inrättande från och med nästa budgetår av en väg- och vattenbyggnadsteknisk gymnasielinje vid ett av de högre tekniska läroverken får utskottet erinra om att 1948 års tekniska skolutredning i sitt betänkande rörande den tekniska skolutbildningen i fråga om inrättande av nya linjer vid de tekniska gymnasierna bland annat avvisade framlagda förslag om uppdelning av den byggnadstekniska gymnasielinjen i en linje för husbyggnadsteknik och en för väg- och vattenbyggnadsteknik. Utredningens ställningstagande syntes departementschefen (prop. 1956: 63) riktigt, och han förklarade sig därför icke beredd att biträda vid betänkandets remissbehandling framkomna önskemål om anordnande försöksvis av en differentiering på den byggnadstekniska gymnasielinjen i Stockholm. Enligt departementschefen, som på förslag av utredningen förordade att differentieringen inom gymnasieorganisationen skulle kompletteras med tre nya linjer, nämligen produktionsteknisk linje, värme- och sanitetsteknisk linje samt pappersteknisk linje, borde det emellertid ankomma på överstyrelsen för yrkesutbildning att uppmärksamt följa behovet av nya slag av facklinjer och framlägga de ytterligare förslag i differentieringsfrågan, vartill utvecklingen kunde ge anledning.

I sitt utlåtande 1956: 53 anslöt sig utskottet till departementschefens förslag beträffande linjedifferentieringen. Enligt utskottets mening måste dock behovet av ytterligare nya facklinjer och den viktiga avvägningsfrågan om linjedifferentieringen över huvud taget vid de tekniska läroverken i fortsättningen följas med skärpt uppmärksamhet.

Vidkommande det i nyssnämnda motioner framställda förslaget är utskottet mot bakgrunden av vad som sålunda tidigare förevarit i denna fråga icke berett att biträda yrkandet om att riksdagen skulle besluta att inrätta en väg- och vattenbyggnadsteknisk gymnasielinje från och med nästa budgetår. Utskottet avstyrker alltså bifall till motionerna I: 360 och II: 324. Utskottet har emellertid vid detta ställningstagande ansett sig böra understryka vad utskottet i differentieringsfrågan anført i sitt ovannämnda utlåtande 1956: 53.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 360 och II: 324,

a) besluta, att i Borlänge och Linköping skall från och med budgetåret 1957/58 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt upprättas högre tekniska läroverk under villkor att städerna åtager sig att tillhandahålla för respektive läroverk erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall, motsvarande kontant ersättning;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de högre tekniska läroverken, som föranledes av vad departementschefen förordat;

c) godkänna följande avlöningsstat för de högre tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3 971 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a) Arvoden åt skolläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	46 000
b) Arvoden åt bibliotekarier, <i>förslagsvis</i>	19 000 65 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 414 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 746 000
Summa kronor	9 196 000

Särskilda uppbördsmedel

Hyror och hyresersättningar m. m.	136 000
Nettoutgift kronor	9 060 000

d) till *Högre tekniska läroverk: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 9 060 000 kronor.

59:o) **Högre tekniska läroverk: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 287, s. 649—652) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 050 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 318 800 kronor. Av denna höjning hänför sig 1 000 kronor till anslagsposten till reseersättningar till examensombud, 78 000 kronor till delposten till bränsle, lyse och vatten samt 70 000 kronor till delposten till övriga expenser. Återstoden av höjningen, 170 000 kronor, betingas av förslag om avskaffande med utgången av innevarande läsår av elevavgifterna vid de tekniska läroverken.

Departementschefen har i avgiftsfrågan anfört följande.

I propositionen nr 123 till 1956 års riksdag förklarade jag det vara min avsikt att införskaffa erforderlig utredning rörande elevavgifterna vid bland annat de tekniska läroverken, vilka skolor legat utanför realskoleutredningens uppdrag, samt förelägga 1957 års riksdag de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. I det föregående har överstyrelsens för yrkesutbildning synpunkter och förslag i detta avseende redovisats ävensom statskontorets och riksräkenskapsverkets uppfattningar i frågan.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen utgöres elevavgifterna vid de tekniska läroverken av inskrivningsavgift om högst 10 kronor och terminsavgift om högst 15 kronor. Elevavgifterna må användas »till läroverkets bästa» på sätt skolstyrelsen bestämmer. Avgifterna redovisas icke som uppbördsmedel till statsverket utan ligger helt utanför den statliga anslagsregleringen.

Även om det här icke är fråga om någon nämnvärd ekonomisk börda för eleverna eller deras målsmän, anser jag likväl, att de allmänt principiella skäl, som legat till grund för statsmakternas hittillsvarande beslut om avskaffande av elevavgifter vid statliga utbildningsanstalter, äger giltighet även beträffande de tekniska läroverken. Jag förordar därför, att avgiftssystemet vid dessa läroverk avskaffas med utgången av innevarande läsår. Denna åtgärd bör dock inte för skolorna medföra sämre ekonomiska villkor eller nämnvärt mindre ekonomisk rörelsefrihet i jämförelse med vad som nu gäller i detta hänseende. Belopp, motsvarande vad som för närvarande inflyter genom avgifterna, bör därför ställas till förfogande genom att medel under förevarande anslag anvisas för att på i princip samma sätt som för närvarande sker beträffande terminsavgiftsmedlen av läroverkens styrelser användas till skolornas bästa. Jag vill dock framhålla, att dessa medel inte bör få användas för sådana ändamål som skall tillgodoses genom i vederbörlig ordning anvisade andra anslagsmedel på budgeten. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen meddela närmare bestämmelser härutinnan.

Erforderliga anslagsmedel bör ställas till överstyrelsens disposition, att av överstyrelsen fördelas mellan läroverken i förhållande till det beräknade antalet elever vid höstterminens början. Jag ansluter mig till överstyrelsens förslag, att medelsanvisningen beräknas till 35 kronor per elev, och tillstyrker på den grunden att 170 000 kronor anvisas för nästa budgetår att såsom en förslagsvis betecknad anslagspost uppföras under förevarande anslag.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag om avskaffande med utgången av innevarande läsår av elevavgifterna vid de högre tekniska läroverken. *Departementschefen* har uttalat, att borttagandet av dessa avgifter icke bör för läroverken medföra nämnvärt mindre ekonomisk rörelsefrihet i jämförelse med vad som nu gäller i detta hänseende. I anslutning till

detta uttalande får utskottet, som i princip även delar departementschefens uppfattning om, att de såsom kompensation för inkomstbortfallet utgående anslagsmedlen icke böra få användas för sådana ändamål, som skola tillgodoses genom i vederbörlig ordning anvisade andra anslagsmedel på budgeten, framhålla angelägenheten av att de bestämmelser i ämnet, som Kungl. Maj:t förklarat sig ha för avsikt att meddela, givas en sådan avfattning, att ifrågavarande medel få komma till användning för i huvudsak samma ändamål, för vilka avgifterna hittills tagits i anspråk.

Kungl. Maj:ts i övrigt under förevarande punkt framställda förslag ha icke givit utskottet anledning till särskilt uttalande.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Högre tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 050 000 kronor.

60:o) **Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 288, s. 652 och 653), vilket innebär en anslagshöjning med 325 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 1 095 000 kronor.

61:o) **Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 289, s. 654), vilket innebär en anslagshöjning med 12 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 62 000 kronor.

62:o) **Konstfackskolan: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 290, s. 654—658), vilket innebär en anslagshöjning med 66 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för konstfackskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	381 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	28 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	700 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	208 000

Summa kronor 1 317 000

Särskilda uppbördsmedel

1. Elevavgifter, förslagsvis	22 000	
2. Avkastning ur Sjöstedtska fonden..	2 880	
3. Bidrag från Stockholms stad, förslagsvis	200 120	225 000
		Nettoutgift kronor 1 092 000

b) till *Konstfackskolan: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 092 000 kronor.

63:o) **Konstfackskolan: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 291, s. 658 och 659), vilket innebär en anslagshöjning med 12 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Konstfackskolan: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 111 800 kronor.

64:o) **Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 292, s. 659—662), vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 000 kronor, betingad av förslag om anvisande under detta anslag av medel för statens bidrag till kostnaderna för inredning, inventarier och undervisningsmateriel till konstfackskolans nybyggnad, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 1 075 900 kronor.

65:o) **Understöd åt handelsgymnasier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 293, s. 662—667), vilket innebär en anslagshöjning med 265 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd åt handelsgymnasier* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 079 000 kronor.

66:o) **Anordnande av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 294, s. 667), vilket innebär en anslagshöjning med 3 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anordnande av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 27 000 kronor.

67:o) **Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 295, s. 667 och 668), vilket innebär en anslagshöjning med 8 800 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 81 300 kronor.

68:o) **Bidrag till textilinstitutet i Borås.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 296, s. 668—670), vilket innebär en anslagshöjning med 13 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till textilinstitutet i Borås* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 238 000 kronor.

69:o) **Bidrag till Lennings textilt tekniska institut i Norrköping.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 297, s. 671 och 672), vilket innebär en anslagshöjning med 11 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Lennings textilt tekniska institut i Norrköping* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 191 000 kronor.

70:o) **Bidrag till driften av centrala yrkesskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 298, s. 672—674), vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till driften av centrala yrkesskolor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 11 000 000 kronor.

71:o) **Bidrag till driften av lokala yrkesskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt 299, s. 674—678) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad höjning från och med redovisningsåret 1957/58 av statsbidraget till deltidskurser vid kommunala yrkesskolor och av statsbidraget till inbyggd kommunal skola för industri och hantverk i vad det avser undervisningen i yrkesarbete; dels ock till Bidrag till driften av lokala yrkesskolor för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 34 000 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Hamrin-Thorell* och herr *Sunne* (I: 288) och den andra inom andra kammaren av fröken *Liljedahl m. fl.* (II: 311), i vilka hemställts, att statsbidraget till övriga kostnader vid yrkesskolornas olika kurser sättes i relation till de värde-mässiga förändringar, som penningvärdet undergått och kan komma att undergå, samt att överstyrelsen för yrkesutbildning erhåller i uppdrag att

utreda frågan angående statsbidragsbeloppets storlek till övriga kostnader vid kurs för husligt arbete vid yrkesskolorna samt anmodas att härefter inkomma med förslag till Kungl. Maj:t i detta avseende.

Bestämmelserna rörande statsbidragsgrunderna för de lokala yrkesskolorna finns i kungörelsen 1955: 504 (ändrad 1956: 262 och 1956: 439) och innebär, såvitt gäller driftsbidrag, i huvudsak följande.

K o m m u n a l a y r k e s s k o l o r: Till *heltidskurs* utgår statsbidrag dels med 78 procent av en beräknad normallönekostnad, dels med visst årligt belopp till övriga kostnader, nämligen 8 000 kronor till kurs för industri och hantverk av verkstadsskolkaraktär eller kurs, som bedömes eljest vara av sådan art, att den bör föras till denna grupp, 1 000 kronor till kurs för handel samt kurs för industri och hantverk av övervägande teoretisk karaktär, samt 1 500 kronor till kurs för husligt arbete. Den beräknade normallönekostnaden utgör för industri- och hantverkskurser 4/3 av lönen enligt löneklass 23, för handelskurser och andra övervägande teoretiska kurser 4/3 av lönen enligt löneklass 26 och för husligt arbete 4/3 av lönen enligt löneklass 22. Statsbidrag till *deltidskurs* utgår med åtta kronor 55 öre per undervisningstimme; dock att, då särskilda skäl föreligger, bidrag må utgå med högst 12 kronor 80 öre. Till *inbyggd skola* inom industri och hantverk utgår statsbidrag för teoriundervisning enligt samma grunder som till deltidskurs samt för undervisning i yrkesarbete med ett belopp av högst 11 500 kronor. Statsbidrag till ersättning åt *föreläsare* utgår med 75 procent av verkliga kostnaden, dock högst 25 kronor för föreläsningstimme, när rese- och traktamentsersättning icke utgår till föreläsare, och högst 50 kronor för föreläsningstimme, när sådan ersättning utgår.

E n s k i l d a y r k e s s k o l o r: Enskilda yrkesskolor indelas i statsbidragshänseende i två grupper, A-skolor och B-skolor. Kungl. Maj:t bestämmer, till vilken grupp skola skall hänföras. Till A-skola utgår statsbidrag efter samma grunder som gäller för kommunal lokal yrkesskola. Till B-skola utgår statsbidrag med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår höjes med 3 000 000 kronor. Højningen betingas, förutom av automatiska utgiftsökningar, av förslag om højning av statsbidraget till övriga kostnader vid heltidskurser med 10 procent, av statsbidraget till deltidskurs från 8 kronor 55 öre respektive 12 kronor 80 öre per undervisningstimme till 9 kronor respektive 13 kronor 45 öre, samt av statsbidraget för undervisning i yrkesarbete vid inbyggda skolor inom industri och hantverk med 1 000 kronor till 12 500 kronor. Vid bifall till sistnämnda förslag har överstyrelsen funnit det skäligt att också för enskilda företagsskolor, beträffande vilka Kungl. Maj:t har att fatta beslut om statsbidrag, som regel förutsättes en højning av bidraget från nu i allmänhet utgående 13 000 kronor till 14 000 kronor.

Departementschefen har förklarat sig icke vara beredd att redan för nästa budgetår förorda någon højning av bidraget till övriga kostnader vid heltidskurser. I analogi härmed bör enligt departementschefen højningen

av statsbidraget till deltidskurser vid kommunala yrkesskolor och för undervisningen i yrkesarbete vid inbyggd kommunal skola inom industri och hantverk begränsas till att gälla de delar av bidragen som avser att täcka lönekostnader. Bidraget till de inbyggda skolorna föreslås skola uppräknas med 500 kronor till 12 000 kronor. En häremot svarande höjning av de statsbidrag till enskilda företagsskolor, om vilka Kungl. Maj:t har att fatta beslut, förutsättes. Statsbidraget till deltidskurserna föreslås höjt med 35 öre till 8 kronor 90 öre respektive med 45 öre till 13 kronor 25 öre.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag.

Departementschefens uttalande under förevarande punkt synes giva vid handen, att nästa års riksdag torde komma att underställas förslag om uppjustering av bidragen till övriga kostnader vid yrkesskolornas olika kurser, i samband varmed det kan förväntas att jämväl frågan om relationen mellan de genom beslut av 1955 års riksdag fastställda bidragsbeloppen för de olika kurserna kommer under omprövning. Vid sådant förhållande har utskottet icke ansett sig böra tillstyrka bifall till motionerna I: 288 och II: 311.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 288 och II: 311,

a) godkänna av departementschefen förordad höjning från och med redovisningsåret 1957/58 av *dels* statsbidraget till deltidskurser vid kommunala yrkesskolor *dels ock* statsbidraget till inbyggd kommunal skola för industri och hantverk i vad det avser undervisningen i yrkesarbete;

b) till *Bidrag till driften av lokala yrkesskolor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 34 000 000 kronor.

72:o) **Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 301, s. 680 och 681), vilket innebär en anslagshöjning med 3 300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 91 000 kronor.

73:o) **Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 302, s. 681), vilket innebär en anslagshöjning med 2 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 61 500 kronor.

74:o) **Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen.** Kungl. Maj:t har (punkt 303, s. 682 och 683) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 926 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 401 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Sunne* och *Söderquist* (I: 69) och den andra inom andra kammaren av fröken *Vinge m. fl.* (II: 70), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att utredningen om en central övningsskola för yrkeslärarutbildningen fullföljes, så att förslag i ärendet kan föreläggas riksdagen utan tidsutdräkt.

Beträffande motiveringen för detta yrkande får utskottet hänvisa till motionen II: 70.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet får erinra om att 1952 års yrkesutbildningssakkunniga i sitt betänkande angående yrkesutbildningen (SOU 1954: 11) föreslagit att en statlig övningsskola för den praktiska yrkeslärarutbildningen skulle inrättas och att åt överstyrelsen för yrkesutbildning skulle uppdragas att överarbeta det förslag till en dylik övningsskola, som år 1947 framlagts av överstyrelsen. I propositionen 1955: 139 angående utbyggnad av yrkesutbildningen m. m. uttalade departementschefen att en sådan övningsskola i och för sig skulle innebära en förbättring av yrkeslärarutbildningen men fann det icke möjligt att i detta sammanhang föreslå inrättande av en dylik skola. I sitt utlåtande 1955: 138 i anledning av nämnda proposition framhöll utskottet — som icke ansåg sig böra i anledning av därom motionsvis framställda yrkanden förorda att nämnda överarbetning för det dåvarande skulle äga rum — att enligt utskottets mening tanken på en statlig övningsskola likväl icke borde slutligt avskrivas.

I motionerna I: 69 och II: 70 har nu yrkats, att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att den av förutnämnda sakkunniga förordade utredningen om en övningsskola fullföljes.

I anledning av detta yrkande får utskottet erinra om att chefen för ecklesiastikdepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1955 tillkallat särskilda sakkunniga för att verkställa en förutsättningslös utredning av frågan om den centrala ledningen av hela yrkesutbildningen och därmed sammanhängande spörsmål. Med bifall till en av skolöverstyrelsen gjord framställning har därefter Kungl. Maj:t genom beslut den 21 oktober 1955 uppdragit åt nämnda sakkunniga att tillika utreda vissa av skolöverstyrelsen i berörda framställning väckta spörsmål rörande rekrytering och utbildning av lärare i yrkesämnen främst med tanke på enhetsskolans klass 9 y. Efter att ha tagit närmare del av skol-

överstyrelsens ifrågavarande framställning ansåg sig utskottet i föl kunna konstatera (SU 1956: 53), att det genom sistnämnda beslut lämnade utredningsuppdraget avsåge utbildning av yrkeslärare över huvud taget.

För egen del kan utskottet icke finna annat än att de sakkunniga genom nämnda utvidgning av utredningsuppdraget även måste komma in på spørsmålet om en statlig övningsskola för yrkeslärarutbildningen. Vid sådant förhållande finner utskottet det motiverat, att de sakkunnigas utredningsuppdrag utvidgas att jämväl avse en överarbetning av det förslag till en dylik övningsskola, som år 1947 framlagts av överstyrelsen för yrkesutbildning. Utskottet förordar därför, att riksdagen i anledning av motionerna I: 69 och II: 70 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om en dylik utvidgning av de sakkunnigas uppdrag.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 926 000 kronor,

b) i anledning av motionerna I: 69 och II: 70 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att utredningsuppdraget för 1955 års sakkunniga för yrkesutbildningens centrala ledning och viss lärarutbildning måtte utvidgas i enlighet med vad utskottet anför.

75:o) **Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 304, s. 683 och 684), vilket innebär en anslagshöjning med 1 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 16 500 kronor.

76:o) **Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare.** Kungl. Maj:t har (punkt 305, s. 684—687) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 125 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Gerhard Nilsson* i Gävle *m. fl.* väckt motion (II: 213), vari hemställts att riksdagen måtte fastställa antalet bidragsrum för budgetåret 1957/58 till 1 000 samt att till Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 250 000 kronor.

Förevarande anslag är nu uppfört med 730 000 kronor. Under innevarande budgetår får överstyrelsen för yrkesutbildning bevilja understöd

för utbildning av högst 600 lärlingar. Samma antal bidragsrum stod till överstyrelsens förfogande även under budgetåret 1955/56. Under budgetåren 1950/55 höjdes antalet bidragsrum successivt från 300 till 375. Bidrag utgår med 1 500 kronor för varje lärling eller om lärlingen beredes tillfälle att med bibehållen lärlingslön deltaga i teoriundervisning av viss omfattning med 2 500 kronor för varje lärling.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har föreslagit att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 825 000 kronor. Höjningen betingas bland annat av förslag om höjning av antalet bidragsrum till 1 000.

Departementschefen har föreslagit, att antalet bidragsrum för nästa budgetår ökas med 200 till 800. Departementschefen har anfört bland annat följande.

Den i och för sig glädjande ökningen av antalet bidragsansökningar under den senaste tiden synes emellertid motivera, att staten i fortsättningen ökar sin insats för främjande av denna utbildningsform genom att höja antalet bidragsrum.

Av finansiella skäl är jag emellertid icke beredd att för nästa budgetår förorda en större ökning av antalet än med 200 till 800. För statsverket medför detta, sedan bidragsutbetalningen kommit i fullt omlopp, en årlig utgiftsökning med drygt 350 000 kronor, därest man förutsätter att ungefär fyra femtedelar av det höjda antalet bidrag avser det lägre bidragsbeloppet och ungefär en femtedel avser det högre bidragsbeloppet.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 395 000 kronor föranledd i huvudsak av 1955 års höjning av antalet bidragsrum samt 1956 års arvodes- och traktamentshöjningar. Med hänsyn till sättet för utbetalning av lärlingsbidragen påverkas icke anslaget förrän från och med budgetåret 1958/59 av den föreslagna höjningen av antalet bidragsrum.

I motion II: 213 har anförts bland annat följande.

Vid ingången av budgetåret 1956/57 uppgick antalet icke avgjorda ärenden, d. v. s. sådana ärenden som överflyttades från föregående budgetår, till 547. Under tiden 1/7 1956—31/12 1956 har inkommit ytterligare 451 ansökningar. Om man beräknar att antalet ansökningar under den återstående delen av budgetåret, 1/1 1957—30/6 1957, kommer att uppgå till ungefär samma antal som antalet ansökningar under första hälften, d. v. s. omkring 450 ansökningar, finner man att antalet ansökningar att behandla under budgetåret 1956/57 blir ungefär 1 400. Erfarenhetsmässigt sett kan man beräkna att omkring 15 procent av dessa icke bifalles. Återstoden omkring 1 200 skulle alltså vara fullvärdiga ansökningar vilka uppfyllde de formella statsbidragsvillkoren.

Vi anser mycket angeläget, att de hantverksmästare som vill offra tid och arbete på en så nödvändig sak som lärlingsutbildningen, vilken även medför rent ekonomiska utlägg för förstört material och liknande, måste ha möjlighet att få bidrag härför. Därest antalet bidragsrum icke skulle sättas till högre än 800 kommer detta att innebära att en stor del, över $\frac{1}{3}$, av de mestare som är berättigade till bidrag, kommer att få sina ansökningar

överförda på kommande budgetår på grund av att antalet bidragsrum ej räcker till. En viktig faktor vid bedömning av frågan är dessutom, som vi ovan påpekat, att de kostnader som staten åsamkas genom lärlingsutbildning hos hantverksmästare objektivt sett får anses som relativt små i jämförelse med vad andra utbildningsformer kostar.

Det kan här också finnas anledning att erinra om den tilltagande storleken på ungdomskullarna. Konkurrenten om platserna i bland annat yrkeskolor är mycket stor. Det största antalet sökande per 100 antagna förekommer vid yrkesutbildande skolor med realskola som rekryteringsbas. Denna siffra var läsåret 1955/56 i genomsnitt 240 sökande per 100 antagna, och motsvarande siffra för yrkesskolor med folkskola som rekryteringsbas var 157 sökande per 100 antagna.

Dessa siffror från 1955/56 och tanken på de växande årskullarna gör att vi har fog för vår åsikt att de 800 bidragsrum, som föreslagits, icke kan anses vara tillräckliga. Behovet är redan nu större och kommer att under kommande budgetår stiga. Då det är nödvändigt att staten bereder möjlighet till yrkesutbildning synes oss också systemet med bidrag till lärlingsutbildning hos hantverksmästare vara fördelaktigt ur statens synvinkel sett, när kostnaderna per utbildad lärling blir förhållandevis små. Systemet har dessutom den fördelen, att det icke fordrar stora investeringar i yrkesskolor eller liknande. Vid en nedgång av årskullarnas storlek finns möjlighet att minska antalet bidrag, och man riskerar inte att, för att tillfredsställa de nuvarande stora årskullarnas behov, ha gjort stora investeringar i byggnader etc., som sedan icke blir räntabla och icke kan utnyttjas.

I detta sammanhang bör också noteras, att endast hälften av de på första läsåret belöpande bidragsbeloppen kan beräknas bli utanordnade under budgetåret 1957/58. En utökning av antalet bidragsrum från de av departementschefen föreslagna 800 till 1 000 skulle alltså, enligt uppgift från kungl. överstyrelsen för yrkesutbildning, endast medföra en ökning av medelsbehovet med omkring 125 000 kronor för budgetåret 1957/58.

Utskottet. I sitt utlåtande 1955: 138 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition (1955: 139) angående utbyggnad av yrkesutbildningen m. m. uttalade utskottet bland annat, att en ökad kapacitet av lärlingsutbildningen hos hantverksmästare syntes utskottet vara av väsentlig betydelse för en tillräcklig utbyggnad av yrkesutbildningen. Det vore därför angeläget att denna utbildningsform verksamt främjades. Det borde också beaktas att lärlingsutbildningen hos hantverksmästare från det allmännas synpunkter vore betydligt mindre kostsam än lärlingsutbildning i yrkesskolor. I anslutning till motionsvis framställda yrkanden fann sig också utskottet böra för budgetåret 1955/56 förorda en höjning av antalet bidragsrum till 600, vilket innebar en ökning med 100 i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag. Tillika framhöll utskottet angelägenheten av att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följde frekvensen av bidragsansökningar och för riksdagen framlade förslag till ytterligare höjning av antalet bidragsrum, om så bevingades av en ökad ansökningsfrekvens. Utskottets yttrande och förslag i denna fråga vann riksdagens bifall.

Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår har Kungl.

Maj:t under förevarande punkt nu föreslagit en utökning av antalet bidragsrum från och med nästa budgetår med 200. Utskottet ansluter sig härtill och är icke berett att föreslå den ytterligare utökning, som i motionen II: 213 påyrkats. Med hänvisning till vad utskottet anfört i sitt ovan nämnda utlåtande 1955:138 vill utskottet emellertid ånyo vitsorda betydelsen av ifrågavarande utbildningsform och understryka angelägenheten av att Kungl. Maj:t så snart de ekonomiska resurserna det medger framlägger förslag om ytterligare ökning av antalet bidragsrum.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 213, till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 125 000 kronor.

77:o) **Främjande av lärlingsutbildning inom muraryrket m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 306, s. 687—689), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Främjande av lärlingsutbildning inom muraryrket m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

78:o) **Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 307, s. 689 och 690), vilket innebär en anslagshöjning med 19 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

79:o) **Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 308, s. 690—692), vilket innebär en anslagshöjning med 225 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 575 000 kronor.

80:o) **Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 309, s. 692), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 13 700 kronor.

81:o) **Resestipendier för yrkesutbildning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 310, s. 692 och 693), vilket innebär en anslagshöjning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

Gymnastiska centralinstitutet m. m.

82:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 333, s. 729—733), vilket innebär en anslagshöjning med 33 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	137 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	63 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal..	213 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	86 100
	<hr/>
	Summa kronor 500 000

b) till *Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kronor.

83:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 334, s. 733—735), vilket innebär en anslagshöjning med 39 700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 157 400 kronor.

84:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 335, s. 735 och 736), vilket innebär en anslagshöjning med 6 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 44 000 kronor.

85:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 336, s. 736), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gymnastiska centralinstitutet: Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 16 000 kronor.

86:o) **Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 337, s. 736), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 6 500 kronor.

87:o) **Undervisning i idrott för högskolestudenter i Stockholm och Göteborg.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 338, s. 737 och 738), vilket innebär en anslagshöjning med 900 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Undervisning i idrott för högskolestudenter i Stockholm och Göteborg* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 31 800 kronor.

88:o) **Understöd åt svenska Daleroze-institutet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 339, s. 738), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd åt svenska Daleroze-institutet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

Uppskjutna frågor

89:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen under följande punkter, nämligen

punkten 230: Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet,

punkten 231: Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet,

punkten 232: Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor samt

punkten 300: Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor
avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket utskottet
härmed får för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 26 mars 1957

På utskottets vägnar:
MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Ohlon, Näsström,
Boman, Hesselbom, Gustaf Andersson, Einar Persson, Birger Andersson,
Thun, Pålsson, Holmqvist, Sunne, Rikard Svensson, Nils Theodor Larsson
och Arrhén; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström,
Ståhl, Persson i Växjö, Rubbestad, Nilsson i Göingegården, Karlsson i Olof-
ström, fröken Olsson, herr Blidfors, fröken Karlsson, fröken Vinge, herrar
Arvidson, Helén, fru Sjövall och fröken Liljedahl;

dock att vid behandlingen av punkterna 58—89 deltagit herr Gerhard
Nilsson i Gävle i stället för fröken Karlsson, herr Nelander i stället för
fröken Vinge och fru Wallin i stället för fru Sjövall.

Reservationer

1) vid *punkten 3:o*) (Bidrag till anordnande av skolmåltider) av herrar *Arrhén, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 286 och II: 320, såvitt de avse förslagsanslaget till Bidrag till anordnande av skolmåltider, och att utskottets yttrande och hemställan därför bort ha följande lydelse.

»Utskottet får framhålla, att skatteunderlaget i kommunerna genom inflationen helt förändrats bland annat även i vad gäller statsbidragets utgående vid anordnandet av skolmåltider. Kommunernas kostnader för denna serviceanordning ha därför ökats och statsbidragets karaktär av stimulansbidrag starkt förminskats. För kommunerna är det i dagens läge av intresse att kostnaderna på detta område ej fortsätta att stiga. Det förefaller därför utskottet rimligt, att den som åtnjuter förmånen åtminstone till någon del bör bekosta densamma. Kommunerna böra därför medgivnas rätt att uttaga en avgift, förslagsvis maximerad till 25 öre per måltid.

Uppenbarligen är det alltså angeläget att möjlighet skapas för att skolbarnen under skoltiden få ett vällagat mål mat, särskilt där detta av olika anledningar ej kan tillhandahållas i hemmen. Kommunernas intresse av här ifrågakvarande statsbidrag på 26 200 000 kronor är icke dominant i samma grad som tidigare. Med en avgift av 25 öre per måltid och 147 000 000 måltider årligen kommer kommunernas inkomst att uppgå till 36 750 000 kronor.

Den nuvarande statsbidragskungörelsen bör alltså upphävas och ersättas med nya regler, förslagsvis knutna till kungörelsen om statsbidrag till anläggningskostnaderna.

Under åberopande av vad sålunda anförts tillstyrker utskottet bifall till motionerna I: 286 och II: 320, i vad de avse förevarande anslag, och hemställer förty,

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 286 och II: 320, såvitt här är i fråga, besluta att kommuner, som tillhandahålla skolmåltid skola tillerkännas rätt att av i måltid deltagande barn uttaga en avgift av högst 25 öre per måltid och till följd härav avslå Kungl. Maj:ts förslag att till Bidrag till anordnande av skolmåltider för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 26 200 000 kronor ävensom motionen II: 326.»

2) vid *punkten 13* (Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m.) av herrar *Arrhén, Skoglund* i Dövertorp, *Nilsson* i Göingegården och fröken *Karlsson*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 287 och II: 317 och att till följd härav utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser, att det tidigare förelegat ett visst behov av att tillhandahålla eleverna fria läroböcker. På grund av den inkomstutveckling, som under senare år ägt rum, finner utskottet detta behov icke längre föreligga.

Genom den fria tillgången på läroböcker har barnen inte längre samma intresse som förut av att vårda böckerna, vilka nu blivit en ren förbrukningsartikel. Det har också med rätta hävdats att barnen förlorat känsla för att det är en ägodel, som de bör vara rädda om och som de kan ha glädje av även senare i livet. Ur ren uppfostringssynpunkt talar sålunda åtskilliga skäl för att systemet med fria läroböcker icke längre bör bibehållas.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen må, med avslag av Kungl. Maj:ts förslag, bifalla motionerna I: 287 och II: 317 och till följd därav besluta, att förslagsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m. icke skall uppföras å riksstaten för budgetåret 1957/58.»

3) vid *punkten 30* (Folkhögskolor: Understöd) av herrar *Ohlon, Boman, Sunne, Ståhl*, fröken *Vinge*, herr *Helén* och fröken *Liljedahl*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 124 och II: 125 och att till följd härav utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Departementschefen har förordat att ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppräknas med 749 000 kronor, varav 150 000 kronor beräknats till statsbidrag åt två nya folkhögskolor. I likhet med skolöverstyrelsen och motionärerna finner utskottet för sin del starkt vägande skäl tala för att medel för nästa budgetår anvisas till statsunderstöd åt fyra nya folkhögskolor. Utskottet tillstyrker därför bifall till motionerna I: 124 och II: 125. På grund härav torde, såsom i motionerna hemställts, till statsbidrag åt fyra nya folkhögskolor från och med nästa arbetsår böra beräknas ett belopp av 300 000 kronor och anslaget alltså höjas med 150 000 kronor utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Utskottet hemställer således,
att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 124 och II: 125, till *Folkhögskolor: Understöd* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 10 642 000 kronor.»

4) vid punkten 34 (Läroanstalter för blinda: Avlöningar) av herr *Sunne*, fröken *Vinge* och fröken *Liljedahl*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen II: 166, såvitt här är i fråga, och att därför

dels den del av utskottets yttrande på s. 24, som börjar med »Såsom av» och slutar med »Tomteboda blindinstitut», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Vidkommande motionen II: 166, vilken berör såväl förevarande anslag som anslaget till avlöningar vid skolorna för döva, har utskottet för sin del blivit övertygat om att vårdpersonalen vid internatskolorna för blinda och döva måste förstärkas för att elevernas ostridiga behov av särskild tillsyn och vård på ett tillfredsställande sätt skall bli tillgodosett. I sådant avseende vill utskottet — med tillstyrkande av bifall till vad i motionen II: 166 hemställts — förorda, att från och med nästa budgetår inrättas sex biträdande husmoderstjänster i lönegrad Ce 14, nämligen en dylik tjänst vid Tomtebodainstitutet samt en vid var och en av dövskolorna å Manilla och Mogård samt i Lund, Vänersborg och Härnösand.

På grund av den ståndpunkt utskottet sålunda intagit med avseende å Tomteboda blindinstitut böra de i avlöningsstaten för läroanstalterna för blinda ingående anslagsposterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg ökas med i avrundade tal respektive 9 000 kronor och 2 700 kronor samt avlöningsanslagets slutsumma uppföras med (1 326 000 + 9 000 + 2 700 =) 1 337 700 kronor.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionen II: 166, såvitt här är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga den ändring i personalförteckningen för läroanstalterna för blinda, som föranledes av vad departementschefen anfört,

b) godkänna följande avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	461 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	18 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	584 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	274 700

Summa kronor 1 337 700

c) till *Läroanstalter för blinda: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 337 700 kronor.»

5) vid *punkten 44* (Skolor för döva: Avlöningar) av herr *Sunne*, fröken *Vinge* och fröken *Liljedahl*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen II: 166, såvitt här är i fråga, och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Utskottet har i det föregående under *punkten 34:o*), med biträdande av det i motionen II: 166 gjorda yrkandet förordat, att vid skolorna för döva inrättas fem tjänster som biträdande husmoder i Ce 14. Med hänvisning till vad utskottet därvid anfört tillstyrker alltså utskottet bifall till motionen II: 166, såvitt här är i fråga.

På grund härav och då utskottet i övrigt icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag böra de i avlöningsstaten för skolorna för döva ingående anslagsposterna till övrig icke-ordinarie personal och rörligt tillägg ökas med i avrundade tal respektive 41 000 kronor och 12 000 kronor samt avlöningsanslagets slutsumma uppföras med (4 305 000 + 41 000 + 12 000 =) 4 358 000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionen II: 166, såvitt här är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga den ändring i personalförteckningen för skolorna för döva, som föranledes av vad departementschefen anfört,

b) godkänna följande avlöningsstat för skolorna för döva, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 561 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	85 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 763 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	949 000
Summa kronor	4 358 000

c) till *Skolor för döva: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 4 358 000 kronor.»

6) vid *punkten 58* (Högre tekniska läroverk: Avlöningar) av herrar *Ohlon*, *Hesselbom*, *Sunne* och fröken *Vinge*.

7) vid *punkten 76* (Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare) av herrar *Ohlon, Boman, Sunne, Arrhén, Skoglund* i Doverstorp, *Ståhl, Nilsson* i Göingegården, *Gerhard Nilsson* i Gävle, *Nelander, Helén* och fröken *Liljedahl*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till de i motionen II:213 framställda yrkandena om en ökning av antalet bi-dragsrum med 200 utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit och om uppräknig till följd härav av anslaget med 125 000 kronor samt att därför utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionen II: 213, till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 250 000 kronor.»
